

MARGARET YLÄMAAN TYTTÖ

KAISA IKKOLA

Margaret, Ylämaan tyttö

Kaisa Ikola

Margaret, Ylämaan tyttö

SAGA Egmont

Margaret, Ylämaan tyttö

Cover image: Shutterstock

Lainaukset D.K. Brosterin kirjasta *Kohtalon lintu* (suom. Antero Manninen)

Copyright © 1994, 2020 Kaisa Ikola and SAGA Egmont
All rights reserved

ISBN: 9788727141084

1. POD edition

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13,4 million euros annually to children in difficult circumstances.

Taistelun aika 1659–1660

*Sumu kattoi jokaisen vuorenhuipun ja taipui paikoitellen alaspäin
kuin teltan katto, paikoitellen se taas höyrysi kuin savu...*

Ensimmäinen luku

1.

Lokakuun ilta on niin pimeä kuin se vain voi olla Ylämaan vuorten vartioimassa laaksossa. Sumu on kietoutumassa vanhan Haukkalinnan tornien ympäri ja Magnus Fraser, portinvartija, ottaa aseensa kainaloonsa lähtiessään mökistään. Porttiin on kolkutettu, ja vanha Magnus tietää kuten jokainen ylämaalainen, että iltamyöhällä kolkuttelijaa on kohdeltava vihollisena kunnes tämä todistaa olevansa ystävä – eletään veristä aikaa.

– Kuka siellä? hän ärähtää päästyään portille.

– Me vain, Magnus – avaa nyt, ennen kuin lapset paleltuvat! vastaa ääni, jonka portinvartija tuntisi tuhansien joukosta.

– Mary-rouva! Magnus pudottaa aseensa kumahtaen pihakiviin ja alkaa kopeloida lukkoa sellaisella vauhdilla, että sormet ovat mennä solmuun.

Ensimmäisenä avautuvasta portista astuu Mary MacDonald, joka kantaa sylissään nukkuvaa pikku Williamia, pyylevää

kolmivuotiasta; häntä seuraavat Keith MacDonald ja kuusivuotias Keith Oig, ja viimeisenä ratsastaa Amy Wishart lainatulla hevosella Amy Rose -vauva sylissään. John Wishart taluttaa toisella kädellä ratsua ja pitää kahden vuoden ikäistä Elizabethiä toisella käsivarrellaan.

– Hyvää iltaa, Magnus, Mary tervehtii portinvartijaa.

– Ovatko lairdi ja lady kotona?

– Kyllä ovat, rouva – tulivat juuri eilen Lovatista. Magnus Fraser suorittaa kumarruksen, jota on varta vasten harjoitellut tällaisia tärkeitä tilaisuuksia varten.

– Hae renki ottamaan hevonen ja käske palvelustyttöä lämmittämään vähän maitoa lapsille, mikäli keittiön liedessä on vielä tuli.

– Kyllä, rouva. Magnus sulkee portin äärettömän huolellisesti, ja John auttaa Amyn ratsun selästä.

Mary vetää syvään sisäänsä Haukkalinnan ilmaa. Silloin tällöin pilviverhon takaa kurkistava kuu hopeoi pihan mukulakivet ja peittää armeliaasti nurkkapuolet, jonne on jäänyt sekä ihmisten että eläinten jätöksiä ja muuta, mitä kukaan ei ole välittänyt siivota pois.

– Minne käskitte poikien mennä, rouva? John kysyy.

– Noin mailin matkan päässä olevaan laaksoon, siellä he voivat hyvin odottaa pari päivää. Tulkaa nyt sisään.

Ulko-ovelle ilmestyy palvelustyttö kynttelikkö kädessään ja opastaa heidät suuren, pimeän hallin läpi saliin. Amy Rose on herännyt ja alkanut itkeä hiljaa, ja Elizabethkin näyttää pelästyneeltä. Mary huokaa itsekseen.

Kuusi vuotta Ylämaan sudet ovat jatkaneet sissiretkiään tasavaltaa vastaan, ja mitä tunnetummaksi tulee joukon nimi, sitä rohkeammiksi tulevat myös ihmiset antamaan ruokaa ja

yösijaa. Mutta samaan aikaan lapset – Keithin pojat ja tyttäret – joutuvat elämään hyvin kätkeyssä karjamajassa vieraiden hoivissa, sillä vieraitahan Amy ja John Wishart ovat, vaikka Amy piiskaa ja komentaa ja hemmottelee pienokaisia kuin omiaan. Keith Oigin syntymästä lähtien Maryllä onkin ollut yhtämittaiset omantunnontuskat. Ilman muuta hän on huono äiti, kun ei ole itse hoivaamassa lapsiaan, puhumattakaan siitä, että nämä saisivat elää sukunsa ikivanhassa perintökartanossa Corrie an Currassa, jonka lairdi Keith on ollut isänsä kuolemasta lähtien, vaikka ei voikaan käydä siellä kuin salaa sotilaiden pelossa.

Nyt on kuitenkin vallassa Richard Cromwell, joka on pehmeä ja saamaton isäänsä verrattuna, ja Sudet elättelevät toiveita tasavallan kaatumisesta. Niinpä Mary ja Keith pitkän keskustelun jälkeen päättivät tuoda lapsensa Haukkalinnaan saamaan hieman tuntumaa *duinhé-vasselin* elämään – Keithin kotiin he eivät pienokaisia voi viedä, sillä Keithin äiti on miehensä kuoleman jälkeen kulunut hennoksi ja läpinäkyväksi kuin paperi, eikä jaksaisi ottaa heitä vastaan.

– Mary! Mary-kulta!

Lady Margaret kiiruhtaa puolijuoksua salin takana olevasta huoneesta, ottaa Williamin syliinsä, suutelee tytärtään, komentaa palvelijatarta noutamaan ruokaa ja silittää Keith Oigin pörröttyneet hiukset – kaiken yhdessä silmänräpäyksessä. Mary hymyilee itsekseen. Hän tietää kyllä, miten äiti nauttii saadessaan olla hyödyksi.

Sir William Fraser seuraa vaimoaan. Hän on vasta hiukan yli viidenkymmenen, mutta joutuu jo tukeutumaan keppiin juuri tällaisina kosteina iltoina kiusaavan kihdin vuoksi.

– No, Mary, tyttöseni! Ja tässä ovat pikkuiset! Onpa sekin, Keith Oig on kuusivuotias ja näkee äitinsä kodin ensimmäisen kerran!

Keith Oig kurkistelee uteliaana ympärilleen isänsä selän takaa, astuu sitten esiin ja menee antamaan kättä isoisälleen, joka on joskus käynyt katsomassa heitä karjamajassa.

– Poika muistuttaa yhä enemmän sinua, Keith. Sir William silittää kastanjanruskeaa kiharapörröä. – Taidat kyllä tietää sen varsin hyvin itsekin!

Keith nyökkää tyytyväisenä.

Tunnin kuluttua lapset on ruokittu ja pantu vuoteeseen, ja Amy ja John ovat myös vetäytyneet heitä varten järjestettyyn huoneeseen. Salissa puhutaan nyt politiikasta; Richard Cromwellista ja Kaarle Stuartista, parlamentista ja rautakyljistä. Vieläkään ei kaikkia asioita uskalleta sanoa ääneen; tuolit on vedetty pieneen piiriin takan ympäri, ja aina välillä Keith vilkaisee olkansa yli. Palvelijat ovat ennenkin toimineet salakuuntelijoina ja sitten ilmiantaneet isäntäväkensä.

Vasta kun yö on niin pitkällä, että tuli alkaa hiipua takassa ja kylmä syysviima puhaltaa seinien raoista, Sir William nousee ja sanoo hymyillen:

– Isä Gregor on viisas mies. Hän käy nukkumaan joka ilta tasan kello kahdeksan, eikä maanjäristyскään saisi häntä kuokkimaan tällä tavoin puoleen yöhön.

Mary nauraa. Hän tietää kyllä kartanon papin iltauniseksi.

– Sinun huoneesi on valmiina, lady Margaret sanoo ystävällisesti. – Pikkutyöt nukkuvat viereisessä kamarissa, joten pääset helposti heidän luokseen. Hyvää yötä!

Maryn entinen huone on pieni ja viihtyisä. Sielläkin on takkatuli jo vaipunut kyteväksi hiillockseksi, mutta kauniit

seinävaatteet ja suuri, pehmeä matto pitävät jonkin verran lämpöä. Sitäpaitsi vuoteeseen on juuri tuotu kuuma tiiliskivi, eivätkä lakanat ole tällä kertaa märät katosta tippuneesta vedestä. Mary huokaa tyytyväisenä. Toisinaan sotasankarinkin tekee mieli oikaista itsensä mukavaan vuoteeseen.

– Me olemme aika vastuuntunnottomia, Keith sanoo, kun Mary on istunut peilin ääreen harjaamaan tukkaansa. Yleensä hän ei välitä tällaisista naisellisista toimenpiteistä, mutta kun huoneessa kerran on peili, olisi tuhlausta jättää se käyttämättä. – Tuoda nyt neljä lasta äitisi hoidettavaksi – Keith Oig on jo aikamoinen rasavilli.

– Varsinkin, kun heitä ei enää kauan ole neljää. Mary hymyilee miehelleen peilin kautta.

– Miten niin – ei ole?

– Heitä oli viisi kesäkuussa.

– Mary!

Tämä purskahtaa nauruun.

– Sanoin Amylle, että voin pitää sen salassa vielä viikon, mutta en voinutkaan. Olen niin onnellinen, Keith!

Keith puristaa hänet sanaa sanomatta syliinsä. Viides lapsi – uusi Corrie an Curran MacDonald!

– Hän valitsi hyvin sopivan ajankohdan, Mary mutisee epäselvästi, sillä hänen kasvonsa on painettu lujasti paidanrintamusta vasten. – Tiedäthän, miten vaikeaa on ollut aiemmin lasten syntyessä – piileskellä ja pakoilla ja koettaa hoitaa vauvaa. Olosuhteet ehtivät muuttua melkoisesti kesäkuuhun mennessä.

Keith ei sano vielääkään mitään, vie vain vaimonsa kasvot vähän matkan päähän itsestään ja suutelee tätä hyvin hellästi.

– Toivottavasti lapsen elämässä on aina kesäkuu, hän lopulta kuiskaa.

2.

Synkkää yötä seuraa sumuinen päivä. Vuoret, metsät, nummet, kaikki ovat kadonneet harmaan hunnun peittoon, ja Haukkalinnan pihalla näkee tuskin kyynärän vertaa eteensä. Sir Williamin kihti on niin pahana, että hän päästelee suustaan painokelvottomia sanoja, ja lady Margaret kiiruhtaa työntämään Keith Oigin huoneesta aina kun huomaa uuden kohtauksen tulevan, sillä poika on kovin nopeaoppinen.

Muutama mies Susista on tullut käymään kartanossa. Ewan Kerriä ei näy; hän huvittaa palvelustyttöjä keittiössä. Mutta Dugald Stewart ja Colin Cameron puhelevat Maryn ja Keithin kanssa kirjastossa. Dugald on päättänyt lähteä Ylämaan susista; hän meni naimisiin hiukan sen jälkeen, kun Mary ja Keith vannoinvat toisilleen uskollisuudenvalan, ja hänellä on jo Keith Oigin ikäinen poika ja kaksi tytärtä.

– Sinä olet siis tosissasi, Mary sanoo masentuneena.

Dugald nyökkää.

– Mielestäni on velvollisuuteni palata Cathyn ja lasten luo.

– Sinulla on velvollisuuksia myös kuningastasi kohtaan.

Maryn ääni on moittiva.

– Kuninkaalla on suojelijoita enemmän kuin Glasmorella ja perheelläni.

Mary huokaa.

– No, ei kai sille sitten mitään voi. Tiedät, että pitäisin sinut mielelläni Susissa, mutta jos et halua jatkaa...

– Nyt yrität saada omantuntoni kolkuttamaan, Dugald virnistää ja muistuttaa äkkiä elävästi edesmennytä Malcolm

Stewartia. – Mutta et onnistu. Lähden vaikka jo tänään, jos annat luvan.

– Ei kai siinä muu auta.

– Minä kyllä ymmärrän sinua, Keith sanoo hiljaa.

– Mutta mehän olemmekin vain miehiä – ei Maryn kaltainen kenraalitar voi käsittää tällaista heikkoutta.

– Älä pilkkaa Maryä, Kaarle-prinssi saa olla hänelle kiitollinen paljosta. Colin hymyilee. Mutta, ikävä kyllä, monet miehet ovat väsyneet sissielämään. Toivottavasti jonkinlainen ratkaisu syntyy pian.

Mary nousee seisomaan ja kävelee ikkunan luo. Sumu makaa puistossa kuin kyynelistä tehty seinä. Tällaisia päiviä ei pitäisi olla, hän ajattelee, ne masentavat, saavat ajattelemaan, että on mieletöntä kuvitellakaan kuningasvallan palauttamista. Ja jos hänen Sutensa alkavat kyllästyä, ovat he hukassa.

– Nyt huolestutin sinut, Colin sanoo. – En tarkoittanut sitä. Mutta sinun pitäisi keksiä meille jotakin tekemistä.

– On niin vaikea tehdä mitään talvea vastaan. En ole vielä päättänyt, mihin asetumme, ja... Mary nielaisee lauseen lopun. Hän ei aio ilmoittaa lapsesta vielä mutta tietää, että se hankaloittaa Susien toimia melkoisesti. Kunpa hän en vain nyt olisi niin huonokuntoinen kuin Willia odottaessaan! – No, ehkäpä jotakin pian tapahtuu.

Tuskin hän on tämän sanonut, kun oveen koputetaan ja sisään astuu Ebenezer Seton puuskuttaen ja hikisenä. Miehet hypähtävät pystyyn miekkojaan tapaillen – hengästyneen lähetin tulo ei milloinkaan tiedä hyvää.

– Äitisi, Keith... Ebenezer läähättää. – Hän...

Keith on valahtanut kalmankalpeaksi.

– Onko hän kuollut?

Ebenezer saa lopulta ilmaa keuhkoihinsa.

– Kuolemaisillaan... Ja rautakyljet ovat Corrie an Currassa!

Huoneessa kuuluu vain Maryn pelästynyt hengähdys.

Rautakylkiä Corrie an Currassa, kuolevan naisen luona – se voi merkitä ainoastaan yhtä asiaa.

– Ne tahtovat sinut ansaan, Dugald sanoo ja laskee kätensä Keithin hartioille. – Ne tietävät, miten me suhtaudumme kuolemaan, ja uskovat että lennät lankaan kuin sokea varpunen.

– Mutta minunhan täytyy mennä! Keithin ääni värähtää.

– Tietysti sinä menet, hölmö, mutta et päistikkaa. Dugald puristaa Keithin olkapäätä tavalla, joka kertoo osanotosta enemmän kuin sanat. – On olemassa valepukujakin.

Mary on taas oma itsensä.

– Me menemme sinne, Keith, lapset saavat jäädä isän ja äidin luo. Amy lainaa sinulle hameen ja myssyn, ja saat luvan ajaa partasi. Minulla on suunnitelma.

Keith sipaisee hajamielisesti sänkistä leukaansa. Hän on yhä kuin sekaisin Ebenezerin uutisesta. Viestintuoja itse on istunut pyyhkimään hikeä otsaltaan. Colin on kadonnut huoneesta vähin äänin, mutta palaa hetken kuluttua.

– Amy tietää nyt, hän etsii sinulle sopivan vaateparren. Ja hyvähän äitisi on päästä pois.

– Niiden on aina hyvä, jotka lähtevät – on paljon raskaampaa jäädä, Keith mutisee. – No niin, menen vaihtamaan vaatteita. Entä sinä, Mary?

– Tulen mukaasi, sanoinhan jo. Sinäkö siis lähdet nyt, Dugald?

Mies tuntuu empivän, sitten hän huoahtaa.

– Ei taida auttaa muu kuin jäädä. Ties mistä me lopulta saamme teidät pelastaa.

– Kiitos, Mary sanoo hiljaa, sitten hän lähtee Keithin perään.

3.

Kapteeni Willcox kävelee hitaasti edestakaisin Corrie an Curran suuressa kiviaulassa. Hän tuntee olonsa kiusalliseksi. On epäinhimillistä tunkeutua tällä tavoin kuolevan naisen taloon, olipa tämän poika lainsuojaton tai ei. Ja kaiken huipuksi on rouva MacDonald täysin selvillä tilanteesta. Miltä hänestä mahtaa tuntua ajatellessaan, että kartano on täynnä raakoja sotilaita!

Tietysti juoni on hyvä. Ylämaalaiset kunnioittavat kuolemaa ja sukulaisiaan, ja on totinen ihme, ellei Keith MacDonald ilmesty tänne – ja Mary Fraser hänen mukanaan. Mutta kapteenin omallatunnolla tuntuu olevan yhtä ja toista sanottavaa tämän asian suhteen. Sitäpaitsi hänestä tuntuu, että tällainen on turhaa, kun koko tasavalta on nyt toisessa vaakakupissa ja Kaarle Stuart lisää koko ajan painoa toisessa. Eikä Richard Cromwell tahtoisi tätä – ”en pidä verestä”, kuten hän on itse sanonut.

Mutta sotilaan on toteltava. Kapteeni heittäytyy istumaan korkeaselkäiseen tuoliin matalan tupakkapöydän viereen ja katselee muotokuvia seinillä, kun muuan sotamies astuu sisään.

– Täällä on pari naisihmistä, herra kapteeni, sotamies ilmoittaa. Heillä on teille jokin viesti.

– Minulle? Keneltä?

– Ilmoittavat kuulemma vain teille.

Kapteeni Willcox nousee taas seisomaan.

– Tulkoot sisään, hän sanoo.

Hetken kuluttua astuu sisään kaksi naista, nuori ja sievä ja vanhus, jonka ääni on matala ja joka on lähes peittänyt kasvonsa

suunnattomalla myssyllä ja hartialiinalla sekä kulkee hyvin kumarassa.

– Onko teillä asiaa minulle?

– On, herra kapteeni! Nuorempi naisista tuijottaa ilmeisen ihastuneena upseerin komeaa asua. – Juu, on meillä.

– Varmasti, mörisee vanhempi nainen.

– No, nopeasti sitten. Kapteeni vilkaisee yläkertaan.

Hän odottaa joka hetki rouva MacDonaldin kuolinsanomaa.

– Kirje, herra kapteeni! kimittää nuori nainen.

– MacDonaldilta, jatkaa vanha.

– Mitä sinä sanot, eukko!

– Se on totta, herra kapteeni. Nuori nainen alkaa toivottomalta näyttävän etsinnän ja löytää lopulta alimman alushameensa nurjalle puolelle ommellusta salataskusta sinetöidyn paperin. Kapteeni näkee heti, että kyseessä on MacDonaldien sinetti, joka on kuvattu lukemattomiin muotokuvaan – naiset eivät siis valehtelee.

Hän murtaa sinetin ja taittelee kirjeen auki. Surun murtama Keith MacDonald ilmoittaa siinä tahtovansa tavata vielä äitinsä, ennen kuin tämän pääsee Korkeimman luo; hän pyytää sotilaiden komentajalta tätä armonosoitusta ja ilmoittaa tulewansa läheiselle kukkulalle vielä sinä yönä yhdentoista aikaan.

Kapteeni lukee kirjeen kolmesti, sitten hän miettii. Ei ole mitään ihmettelemistä siinä, etteikö MacDonald tietäisi asiain tilasta; ylämaalaisten sukurakkaus selittää sen, että hän on näin valmis uhraamaan itsensä. Mutta onko se totta? Miksei hän yritä tunkeutua kartanoon väkisin tai salaa? Ja kapteeni keksii: tuo sissijoukko, Ylämaan sudet, on tietysti valmiina hyökkäämään hänen kimppuunsa, kun hän menee vangitsemaan

Skottikuningas Stuart on saanut kruununsa takaisin ja sissiryhmä Ylämaan sudet lopettaa toimintansa. Joukon johtaja Mary Fraser on mennyt naimisiin, ja perhe-elämää vilkastuttavat viisi vauhdikasta lasta. Nuorin tytär, omapäinen Meg, taistelee rohkeasti kylällä ryösteleviä rosvojoukkoja vastaan ja kamppailee myös rakkaudessa. Löytääkö sisukas ylämaalaistyttö viimein sydämensä valitun?

Kaisa Ikola (nyk. Viitala) (s. 1974) on suomalainen historiantutkija ja kirjailija. Ikola on kirjoittanut erityisesti lasten- ja nuortenromaaneja, joista ensimmäisen hän julkaisi ollessaan 13-vuotias.